ԿԻԼԻԿԻԱ

ՀԱՆԴԻՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՄԱՆՈՒԷԼԻ ԲԱՐՈՒՆԱԿ ԻՒԹԻՃԵԱՆ

ԱՀԱԿԵՐՏ ԱՐՔՈՒՆԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻՆ

ԹԻՒ 6· ՄԱՐՏ 15·

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

Ի ԴԱՒԱԹԻԱ, Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Յ· ՄԻՒՀԻՆՏԻՍԵԱՆ

ՀԱՑՈՑ ԵԿԵՂԵՑՒՈՑ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 17·

ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ

ՕՐԱՎՈՐՈՒԹԻՒՆ ՀՈՂԱՅԻՆ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՐԿԱՏՈՒՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

ԳՈՒՅՔԻ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՆ

ՀԱՄԱՐ ԱՒԱԳԱՆՈՒ ԿԱՄ ՀԱՐԿԱՏՈՒՐՈՒԹԵԱՆ

ՅԱՒԵՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՈՒՄՆԵՐՈՎ ՀԱՏՈՒԿ ՍՏՈՒԳՈՒՄՆԵՐՈՎ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀԱՅԿԱԶՆՅԱՆ ԳԻՐՔԱՏՈՒՆ Ե. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ՀԱՐԱՒՈՏԱՏԱՆ

ԱԲԵՂԻԿԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍ

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ԸՆԹԱՑՔԱԿԱՆ ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

Բ· ՏԱՐԻ· ԹԻՒ 6· 1862 ՄԱՐՏ 15·

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Հետեւեալ նամակը ղկուած է մեզ ի հրատարակութիւն սիրելի Ընկերոջ։

Ընդդէմ խմբագիրը

Քանի որ Ձեր պատուական հանդիսին մէկ մասը՝ մերազնեայց աղջակներուն բերկրաւէտ լուրեր հաղորդելու նուիրած էք, կ'ենդրեմ որ բարեհաճիք հետեւեալ ոչ նուազ բերկրաւէտ լուրին՝ Ձեր պատուական պարբերաթերթին էջերուն մէջ փոքրիկ տեղ մը շնորհելու։

Բազար Վիւզնոր Վիւզնոյ մէջ բաւական տաճկ՝ ի վեր ուսումնասիրական շարժում մը կատարուէր. կզգայինն Ընկերութիւնը որ իրենց զաւակաց անուսումն և լուսաւորութենէ զուրկ մնալովը որքան թէ հոգևոր և թէ մարմնաւոր բարիքներէ զրկուած կը գտնուէին. սակայն ինչ օգուտ եթէ իրենց նիւթական յետամնաց վիճակը չէր ներեր իրենց բարեկարգ դպրոց մը կառուցանելով՝ պէտք եղած ծախքերն հոգալ։ Այլ սակայն, ի մեծ պարծանս Հայաստանեայց, իրաւամբ ազգասէր կոչուելու արժանի եղող մէկ քանի Պնձանց, որոց պարագլուխ է Էրզրմ Պ· Նշան Ընդսմանեան, անխոնջ ջանիւքը կարողացաւ վերջապէս Հայկեան անուամբ դպրոց մը հաստատելու որ յիրաւի մեծ յոյս կուտայ քիչ ժամանակէն կատարեալ բարեկարգ վիճակի մէջ մտնելու։ Այս նորահաստատ դպրոցին (հոս պէտք է յիշեմք որ Թեպէտ դպրոց անուամբ տեղ մը կայ յատակ, բայց դպրոց կոչուելու արժանի չէր, ինչու որ քերականն և հեգերենէն զատ ուրիշ ուսմունք չկար մէջը) մէջ մտատկարարուած ուսմունքներն են Հայկարա-

նութիւն, թուաբանութիւն, Դաղղիարէն և Հրաժշտութիւն, Հայերէնի դասատու է Պ. Միհէօն Ազա. իսկ Դաղղիարէնի, թուաբանութեան և Հրաժշտութեան դասատու է Պ. Արտիւրս Ա. Թէսափճեան։ Նաև աղջկանց դաստիարակութիւնն ալ անիկա նամ մնացած չէ հոն, անոնց համար ալ առանձին դպրոց մը կայ, որուն մէջ Հայերէն, Դաղղիարէն և ասոնց նեգործ կռվլին աղջկունք։ Ըսկեց զատ Վիւղին Ներսապատիւ Ազանները հասարակաց Թանգարանի մը օգտակարութիւնն լաւ դէպլով եկեղեցւոյն կից Թանգարան մ՚ալ հաստատած են և ընկերութեամբ պէտք եղած լրագիրներն կառնուն. ընկերութեան նախագահ է Պ. Նշան Ազըզեանեան։ Ասոնց կըսեմք թէ վերոյիշեալ ազգասէր Պարոնը Գօլճէն ազգային մամուլ մը բերել տալու միտք ունի եղեր, որուն ի բոլոր սրտէ կը գովեմք։

Ունամ Չերդ Ներսապատութեան

Խ. Ծ.

Ը. Թէոդորեան

Խտգիւղ 10 Մայիս 1862։

Պարոն Դարեգին Զաիրատեանի, Փետրվար ամսոյ 17 ին Վերա իր մահկանացու ընթացքը կնքեց։

Հանգուցեալ Պ. Դարեգին՝ ընտիր ընտիր յատկութիւններով, և բազմահմուտ տաղանդով Ազգիս պարծանք ըլլալու աշխատելից երիտասարդներէն մէկն էր, և Ազգն իրաւամբ անոր վրայ մեծամեծ յոյսեր կրնար ունենալ. բայց ախտս որ տարաժամ մահը Թող չտրուաւ Ազգին իր այս ընտիր որդւովը լաւ արժանւոյն մխիթարուելու. այլ իջեց տարաւ զայն, ձգեց գերեզմանին անդունդը, ի մեծ սուգ և ի ցաւ ընկերվելով բոլոր աղգասէր սրտերը, և հանգուցեալն արժանապատիւ եղբայրները։

Ինչ գովեստ և նեղբող յօրինեմք Պ. Դարեգինին, իրաւամբ կարժէ անոնց. վասն զի հանգուցեալ Զաիրատեանի Վէսրգ բազմերախտ Պատուելւոյն որդի ըլլալով, ի մանկութենէ իր ուսումնական Հօրը ձեռաց նեղքև խնամեալ, զանազան ուսմանց մէջ սկսաւ զարգանալ նախ Սամաթիոյ վարժարանին մէջ, յետոյ Պուքրէշ, և մանաւանդ յատուկ դասատուներու յանձնուելով ձեռք բերաւ Դաղղիերէն, Յունարէն, Տաճկերէն, Ընգլիերէն, Սղտովերէն և Ռուսերէն լեզուները, և Հայկաբանութեան մէջ ալ ունեցած յաջողակութեամբը նշանաւոր անձ մի էր Ազգիս մէջ։ Թող ուրիշ զանազան գիտութենանց վերայ ունեցած քաջահմտութիւնը. Հրքսունի Ներժշկական դպրոցին ալ գրեթէ 8–10 տարի աշխատութիւն տալով, և երկու տարի յառաջ ալ փոխնէօրութեան վիճակին ու հազարապետութեան պատիւն ընտացած էր։ Այսանկ ընտիր ձիրքերով զարդարուած անձ մի իր Ազգին լրած մանաւանդ ծառայութիւններով ալ նըշանաւոր եղած է, վասն զի ժամանակ մը Ներսէի, և յետոյ Խտգիւղի Ազգային վարժարաններուն մէջ Դաղղիերէն լեզուի դասատուութեան կըզաղձը խիստ յաջողակութեամբ. վերջերս Ս. Փրկչի Ազգային Վանուց Հիւանդանոցին մէջ ալ բժշկութեան փափուկ և բարձր պաշտօնը կվարէր։

Պ. Դարեգին իր սուղ կենաց ընթացքին մէջ իր միւս տաժանելի ձեռնարկութենանց և զբաղմանց մէջ ալ գրաւորական ծառայութիւններ ալ մատուցած է. Ալֆա–Պետէի պատուական Թարգմանութիւն մ՚ունի, նոյնպէս անտարակոյս եմք որ ուրիշ պատուական Թարգմանութիւններ և հեղինակութիւններ անշուշտ ունեցած ըլլալու է, բայց տպագրութեան ծախ-

քին ծանրութենէն խոչընդոտուիլ չէ կրցած ի լաս ընծայել։ Ա՛հ ոչխարի ընտիր և օգտակար աշխատասիրութիւններ կըրնար ունենալ Պ. Դարեգին, եթէ ձեռնհաս ազգայնոց մէջէն ձեռնտուութիւն ընդ և խնամարկող ու քաջալերող գտնէր։ Ազգային պատուական և ընտիր երգեր ալ յօրինած է. որոնց մէջ թէ իր բանաստեղծ ոգին և թէ հայրենասիրական ազնիւ զգացումը կը վայլին։

Ընկերս Պ. Դարեգինին տարաժամ մահն ամենուս անհնարին ցաւ տուաւ, և ամեն ազգասէր սիրտ լացաւ անոր ոչ միայն մահուանը վրայ, այլ և թշուառ մահուանը վրայ..... Հոս զանոց կ՚ընենք իր վերջին օրերուն մէջ քաշածներուն վրայ..... Ինք գնաց յաւիտենականութեան ծոցը հանգչեցաւ, բայց իր ազնիւ յիշատակը միշտ պիտի մնայ Հայրենեաց և Ազգին ծոցը։

ԸՈՂՋԿԱՆ

ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆ Ք

Ի վերայ կենսական զօրութեան և ի վերայ առհասարակ կենաց։

(Շարունակութիւն և վերջ.)

(Տես թիւ 4 և 5։)

Թ. Ասոնց կան այնպիսի պարագայներ ալ, որոնք կենսական զօրութիւնը կակաղացնեն. ինչպէս են զանազան շարժմունք, որոնք եթէ կարգէ դուրս և չափազանց ըլլան, այն ժամանակը անհաւնք կամ բոլորովին կոչնչանան և կամ կակաղանան. մարդիկ ամեն օր ասոր փորձը իրենց վերայ կընեն. ինչպէս չափազանց աշխատելով, մտածելով կամ քալելով, ուսկից սա կրնանք հետևցնել որ կենսական զօրութիւնը սահելնելու մէկ ուրիշ միջոցն ալ հանգիստ տալն է։

Կենսական զօրութեան յատկութիւնները և բարի ազդեցութիւնները ոչ թէ միայն զանազան զգացողութեանց և շարժմանց վերայ կկայանան, այլ նաև դուրսէն ներս մտած մարմնոց վրայ զանազան փոփոխութիւնները կընեն, որոնցմով կազմուածքը կկատարելագործի. ահա կենսական զօրութեան այս մասին ալ կըսուի Ընդհանուր զօրութիւն։

Ը. Կենսական զօրութիւնը անտանոց կազմուածքին ամեն մէկ մասանց մէջ կգտնայ. թէ հեղուկ, և թէ կարծր, բայց ոչ մի և նոյն համեմատութեամբ. զորօրինակ՝ ջղերուն մէջ զգացողութեամբ. մտանց մէջ շարժմամբ և այլն։

Աւասիկ կ՚ուսամ որ բուսական եղած այս գլուխս կէտին վրայ ըրած հետազօտութիւնքս. վասն որոյ կմնայ հիմայ քննել թէ ինչ տարբերութիւն և յարաբերութիւն կայ կենաց և կենսական զօրութեան մէջ։

Կեանք կըսուի կենսական զօրութեան և զանազան անդամոց գործունէութեանը. մէկ խօսքով կեանքն է, կենսական զօրութեան բովանդակութիւնը և հետևաբար այս մեծ զօրութեան գործունէութիւնը. ուստի՝ որպէս զի կեանքը ապահով մնայ, պէտք է որ շարունակաբար նոյն զօրութեան և մարմնոյն զանազան անդամոց կորուստը նորոգուի։ Աւելիով կ՚ենթադրի որ կեանք բաղձնալ կրնանկ գործողութեան մը, որն որ շարունակ զանազան նիւթոց ապառնման պատճառ կըլլայ, և նոյն ինքն ուրիշ բան չէ, բայց եթէ մեր մարմնոյն անդադար կորստեան և նորոգման աղբիւրը։

Շատերը կեանքը ճրագի լոյսին նմանցուցած են, որն որ շատ իրաւամբ և ճշմարիտ բաղդատութիւն մի է։

Քանի որ կեանքը իւր առաջին ուժը կպահէ, այնքան ալ մարմինը կաճի և կհատարելագործի և երթալով հաւասարակշռութեանը կուգայ, որ ալ այն աւելն մարմինը ոչ կվատակի և ոչ կկորսընչէ. վերջապէս ժամանակ մ'ալ կուգայ, ուր մարմինը իր ըրած կորուստին չափ չկարենալով վատակիլ; իւր ուժը և առողջութիւնը կկորսընչէ, մեկ խօսքով կծերանայ: Ասոր համար թէ Հոդվածաբանք և թէ Հնախօսք անատնական մարմնոյ մը կեանքը երեք գլխաւոր միջոցներու բաժնած են. Ա. ժամանակ աճման. Բ. ժամանակ դադարման. Գ. ժամանակ ապառման: Ասոր և հետևաբար կենաց տեւողութիւնը ընդհանրապէս սա հետեւեալ մեկ քանի պարագայներէն կախում ունի:

1. Ամեն մեկ անատնական մարմնոյ կենաց տևողութիւնը իր մէջ պարունակել կենսական զօրութեանէն կախում ունի, յայտնի է անշուշտ որ զանի աւելի պարունակողն, աւելի ուշ կսպառի և հետևաբար աւելի շատ կապրի. բայց ինչպէս վերն ալ ըսինք որ նոյն զօրութիւնը ամեն տեսակ մարմնոց մէջ մի և նոյն աստիճանաւ չգտնուր. ոմանց մէջ քիչ և ոմանց մէջ աւելի. և հետևաբար արտաքին այն ինչ պատճառներէն ոմանք զանի կաքարացնեն և ոմանք ալ կուժգնեն. ահա անատնական մարմնոց կենաց տեւողութեան մէջ եղած տարբերութեանց պատճառներուն առաջինն և ամենագլխաւորն:

2. Ոչ թէ միայն կեանքը կենսական զօրութենէն կսպառի, այլ մարմնոյն և բոլոր անդամները, ուսկից կհետևի որ այն անասուններըը, որոնք առյպ և յաղթանդամ անդամներ ունին, աւնանք աւելի դիմացկուն կըլլան. ասկից ի զատ կենաց տեւողութիւնը մեծ ալ դեցութիւն ունի այն ինչ անդամոց մանաւանդ կատարեալ գործունէութեանը: Ասկից թէ այն անդամները հիւանդնան կամ թէ իրենց յատկացնող պատճառներն կատարելու անկարող ըլլան, հոն կեանքը կամ բնաւորվին չկրնար շարունակել, և կամ չարաչար կերպով: Ասկից կրնայ հետեւիլ որ կենաց տեւողութեան մեկ երկրորդ պատճառն ալ կազմուածքի այն ինչ կանոնաւորութիւնը և զանազան անդամոց կատարեալ գործունէութիւնն է:

3. Ինչպէս որ զանազան անատնոց կենաց տեւողութիւնը մի և նոյն չէ, անանկ ալ նորա սպառումը քիչ շատ ամեն տեսակի համար կտարբերի: Այն մարմիններըը՝ որ աւելի աշխոյժ և գերգիտ են և աւելի կշարժին, նոքա կըսեմ աւելի շուտ կծերանան և փոխանակաբար, ուր շարժումը քիչ կայ, հոն կենսական զօրութիւնը շատ ուշ կըննուպի և հետևաբար հոն երկայնակեցութիւն չկայ. երբոր մեկ ժամուան մէջ մեկ ծայրով վառելիք ճրագ մը երկու ծայրով վառուի, անշուշտ կես ժամ անգամ չտևեր անոր սպառումը. կամ երբոր թթուածին կազին մէջ դրուի, հապա մեկ երկու վայրկեան տևէ:

Ասոնց մեկ խօսքով կենաց տեւողութիւնը տարբերող մեկ երրորդ և ամենամեծ պատճառն:

4. Վերջապէս նորոգող և աճման զօրութիւնը որ գլխաւոր միջոց մի է մարմնոյն ըրած կորուստեան տեղը լեցնելու, ասոր համար կարճ խօսքով կըսեմ թէ այն մարմիններըը որ երթ իրենց թէ արտաքին և թէ ներքին պատճառներէն յատուկ եկած կորուստը լեցնեն, կենաց տևողութիւնը կրնայ մինչև իրեն յատկացեալ աստիճանին հասնիլ: Մեկ խօսքով ըսել կուզեմ որ անատնոց մը կենաց տեւողութիւնը կախում ունի կազմուածքին մէջ գտնուած զանազան զօրութիւններէն; այն մեն մեկ անդամոց առյպութենէն և աշխուժութենէն, և վերջապէս մարմ

նոյն զանազան պաշտօններուն կանոնաւոր գործադրելութենէն։ Ընտանեկան երկայնակեցութեան համար մինչև հիմայ առաջարկեալ և յետ այսորիկ առաջարկուելիք բոլոր դիտողութիւնները և կարծիքները, մեր յառաջ բերած այս չորս գլխաւոր կէտերուն վրայ հիմնեալ են, որով և հետևաբար կրնայ ուշադիր և հետազօտ մէկը զանազան հետևութիւններ հանել կամ յառաջ բերել և լուծել ամենաբարձր և օգտակար խնդիրներ, որոնցմէ մէկ քանին յառաջ բերելով, վախճան կուտամք այս ամենակարևոր խնդրոյն վրայ պէտք եղած հետազօտութեանցը։

Կենաց պահպանիչն է, թէ ոչ։

Թէ փիլիսոփայք և թէ Ընտանեաց հայրանք, շատ հոգնած են այս ամենաբարձր խնդրոյն համար և նոցա մէջ ծագած գժտութենէց մեծ պատճառ տուած է, որով նաև բժշկականութեան ասն ամենաօգտակար արհեստին ճշմարտութիւնը վերայ տարակուսիլ սկսած են. բայց կարծեմ թէ մինչև հիմայ խօսածներէս շատով պիտի կարենանք լուծել։ Ընդհանրապէս է որ ամեն տեսակ անասունք և հետևաբար ամեն անհատ իւր կազմուածքին չարմար և գտնուած ընտանեաց պարագայից համեմատ տարբեր կենաց տևողութիւն ունին. ինչպես նաև կատարբերին հատակի, կազմուածքի, զօրութենէն անդամոց առողջութեան հատկութեան և այլն։ Ոչ ոք կենաց տևողութիւնը կախում ունի կենսական զօրութեան քանակութենէն և հետևաբար անդամոց առողջութենէն։ Ինչպես որ արդէն ալ կենդանաբանութիւնը մեզ կորվեցնէ թէ անասնոց ամեն մէկ դասն իրեն յատուկ կենաց տևողութիւն ունի, բայց և այնպես ամեն մէկ անհատի գտնուած մասնաւոր և այն ինչ պարագայներն, մարմնոյն և բոլոր կազմուածքի վերայ զանազան կերպով ազդելով, ուսկից բնականաբար կհետևի որ ամեն անհատ իւր տեսակին յատկացեալ կենաց տևողութիւնը կհամառօտի և կամ կերկարի։

Ասոր այս խնդիրն ալ լուծելէն յետոյ, յառաջ բերինք սա հետևեալն և մեզ համար ամենաօգտակարն, այսինքն թէ, պիտի՞ կարելի է մարդոս իւր կեանքը երկարելու միջոցներն ունենալ։ Նախապատրաստ կարելի և հաւանական, ոչ թէ խաբեական ցնորքներով, զանազան հնարքներով, անօգուտ սակեզօծ դեղերով, այլ միայն այն չորս մեծ գլխաւոր կէտերուն զգուշութիւն ընելով, ուսկից կախում ունի կեանքը և անոր տևողութիւնը, այսինքն թէ ուժգնել կենսական զօրութիւնը, անդամոց պէտք եղած առողջութիւնը տալ, ըստ պատուաստին ուշադրել, դիւրացնել մարմնոյն պաշտօնը։ Հետևաբար կերակուրները, զգեստները, կենդանավարութիւնը, կլիման, արհեստք և աշխատութիւնք մեր յառաջ բերած այս չորս գլխաւոր կէտերն իրենց մէջ պարունակելով, աւելի և մեծապէս պիտի օգնեն և կոգնեն կենաց տևողութեանը, և թէ որ հակառակ պարագայներու մէջ գտնուին զանի չերկարցընելէն զատ աւելի կկարճացնեն։ Ինչ մը առաջ բսինք որ կենաց տևողութիւնը երկարցնելու համար զանազան միջոցներ կան և անոնցմէ մէկին էր և կենաց պատուաստին ուշադրելը, ահա այս կէտիս վերայ մէկ քանի բացատրութիւններ տալ հարկ կտեսնեմ, վասն զի ըստ բոլոր Ընտանեաց կենաց տևողութիւնը երկարցնող ամենէն գլխաւոր պատճառներէն մէկն է։ Համարենք թէ մեր կենաց հիմն բլլայ անդամոց և կենսական զօրութեան այն ինչ տարբերակութիւնը։ Յայտնի է որ այս հիմը ուշ կամ

կանուխ պիտի ապառի ամեն անասնոց իւր տեսակին համեմատ։ Ասոր ընդհանուր թէ մի և նոյն տեսակէ երկու անասուններ աշխատեցնել չենք, բայց մէկը երկու օրուան աշխատութիւնը մէկ օրուան մէջ ընէ, անշուշտ այս վերջինը միւսէն աւելի պիտի հոգնի և աւելի պիտի տկարանայ, ուստիկ կը հետեւի որ կենաց առոյգութիւնը փոխադարձ համեմատութիւն մի ունի տեւողութեանը հետ։ Օրանազան փորձերն կրնան ապացուցանել և ամենայն կերպով վճռել հոմզել որ քիչ և շատ ապրիլն մեր կամեցողութենէն կախում ունի, և այս ճշմարտութիւնը ոչ թէ միայն մարդկային տեսլին մէջ ապացուցուած է, այլ նաև ընդհանուր բնութեան։ Ոյն անասնոց որ կեանքը այնքան առոյգութիւն չունի, շատ կապրի, տաքութիւնը, մշակութիւնը և պարարտութիւնը շուտով կը հասցնեն տունկերը, բայց և այնպէս շուտով ալ կխձանան. և փոխանակ այն անասունք որոնք այնքան աշխոյժ չեն շատ կապրին, և վճռ համոզելու համար օրինակներն պակաս չեն։ Յայտնի է որ աւելի կատարելութիւն ունեցող անասնոց կենսականն զօրութիւնը շատ և շատ աւելի է քան թէ անկոց, և ասոր համար է որ ծառ մը 100 անգամ աւելի կրնայ ապրիլ և կապրի, որովհետև նորա կենսական զօրութիւնը և կեանքը անասնոց նման այն առոյգութիւնը չունին. վասն որոյ զանի ակարացնող պատճառները, անոր տեւողութիւնը կերկարեն, և հետևաբար անոր այժը և զօրութիւնը աւելցնող պատճառներն կպակասեն. ուստի կերակուրներն և նորա տեւողութիւնը երկարող գնահատի միջոցներն չեն միմիայն զանի ուժգնացնողը։ Կենդանութիւնը, իւր բնական կանոններէը կուտայ մեզ, որովհետև աւելի կատարեալ կազմուածք ունեցող անասնոց այնպիսի պէտք մը ուսած է, որն որ գլխաւորապէս կ'օգնէ նոցա կենաց տեւողութեանը, ահա նայն ինքն է գուշը, և չկայ անասուն մը որոյ պէտքն չղգայ։ (1)

Կնանալու ժամանակ կարծես առելեւոյթս մարդս մեռած է, և ինչ է նորա տկարութիւնը, 12—16 ժամ շարունակ աշխատութիւնը զմեզ բոլորովին կհոգնեցնէ և այնպիսի տաքութիւն մը կտգայ, ուստիկ կհետևի անմիջապէս գուշը որն որ մեր հոգնութենէ յառաջ եկած վնասները լեցընելու կաշխատի, որովհետև 7—8 ժամ գնանալէն յետոյ, երբոր արթընանք, կտեսնենք որ զանազան անդամոց պաշտօնները իրենց կանոնաւորութիւնն առած են. (2) մէկ խօսքով հոս յիշել կուզեմ որ մեր կազմուածքը տարացնող և պաշտօնները կանոնաւորութիւնը խանգարող պատճառներուն առաջին և գլխաւորն է գնացքն մեռնիլ։ Ծառերն, ծաղիկներն անգամ չպիտի կարենային այնքան երկայն ապրիլ թէ որ ձմեռներն չգնանային։

Ծերութիւն և նորա վերաբերեալ նշանները։

Որչափ որ ծերութիւնը մարդուս կենաց բնական և միանգամայն մահուան հետևութիւնն է ալ նէ՝ մարդիկ կարող են նորա գոյութիւնը երկարել. սա ալ ճշմարիտ է թէ մարդս չկրնար ապրելու քանակութիւնը աւելցնել. բայց և այնպէս կենսական զօրութեան շատ ուշ ապառման մեծագոյն կրնայ օգնել. եթէ Կազմաբանութեան առողջարար և բնական օրինաց ուշադիր

(1 Գուշի վայ գոյացածով մը խօսիլ որ շատ բլլալուս, հոս հարկ չեմ տեսնար այս կէտս վայ երկարաբանել։

(2 Ծերերն երիտասարդներէն քիչ կքնանան. վասն զի քիչ կհոգնին և հետևաբար քիչ կտնաւի և քիչ վատակի պէտք ունենալնին, շատ քուն չուներ։

և հետևող ըլլայ, ուսկից կրնայ հետեւիլ որ մարդս դեռ չծերացած պէտք է որ այնպիսի պատրաստութեան մէջ գտնուի, որ ծերութեան օրերը խաղաղութեամբ և ուրախութեամբ անցընէ։

Մարդուս այս երրորդ և կենաց վերջին ժամանակին, այսինքն ծերութեան մէջ կենսական զօրութիւնը բոլորովին տկարացած ըլլալէն զատ զանի նորագոյ և նոր գրգիռ տուող այն ամեն պարագայներն ալ սրդէն ոչնչացած են. հետևաբար թէ որ կենաց սոյն տկար ժամանակին մէջ երիտասարդական հասակին մէջ սահմանը ման առնն անցընէ, յայտնի է թէ առելի շատ պիտի մեռնի և գերեզման իջնէ. բայց ծերութիւնն ալ մէկ կողմանէ այնպիսի մէկ ժամանակ մ'է, ուր ոչ ղգացողութիւնը և ոչ գրգռութիւնը այն աստիճան զօրութիւն ունի. որով ոչ այնքան զգայուն և ոչ այնքան աշխոյժ է. ատով նաև կհասկցուի որ մէնացորդ կենսական զօրութեան սպառման շատ քիչ պատճառ կունենայ. կամ թէ ըսենք կենաց սպառման պատճառները շատ և շատ քիչ ըլլալուն, նորա մնացորդ մասին տևողութիւնն ալ խիստ կանոնաւոր է։ Սկսիլ ի զատ գրգռութեան և երիտասարդական աշխուժութեան, նուազութիւնը մարդուս կենաց տևողութիւնը համառօտող այն զանազան պարագայներուն դէմ ին կատնէ ինչպես են կիրքերը, բարկութիւնը, չափազանց զբօսանք և այլն։

Օրերութիւնը եթէ կանոնաւոր լինի և ըստ օրինաց հետևի, մարդուս նեքքին կազմուածքին կանոնաւորութիւնը և խաղաղութիւնը կպահէ և հետևաբար այն զանազան հիւանդութեանց դէմն կառնու. սոյն իրաւամբ է որ ծերերն տարեմուխ հիւանդութեանց, երիտասարդաց նման այնքան ենթակայ չեն։

Այս ամեն պատճառներուն հետ պէտք է աւելցնել նաև ապրելու եղանակը, որն որ առանց կասկածանաց կրնամ ըսել թէ մեծապէս կօգնէ մարդուս վերջին օրերը կարելի եղածին չափ երկարել։ Երբոր գործ մը բաւական ժամանակ մի և նոյն կերպով և կանոնաւորութեամբ գործուի, վերջապէս բնութիւն կընայ և հետևաբար անխոտոր սովորութիւն։

Մարդս կզարմանայ, երբոր կարդէ գոբս ծերոց օրինակներն կարդալու ըլլայ. ինչպէս եբեւելի Քօռնաւօ և սոր նմանները։

Շատ անգամ մարդս բարոյապէս մեռած է, արշաւ որ ալ ֆիզիքապէս կապրի. որն որ առելի շատ քիչ կենսական զօրութեան կկարօտի. և այս եզական պատճառ է որ մարդիկ այնքան տարիներ կրնան ապրիլ։

Ցնէ որ մարդս իւր ծերութեան համար պէտք եղած խոհեմութիւնները և խնամքներն գործածէ, կրնայ խաղաղութեամբ իւր օրերն անցընել և հետևաբար կենաց երջանիկ տեւողութիւնը երկարել, իւր սուրբ պարտաւորութիւններն ամենայն կերպիւ կատարելով, դաստիարակել իւր զաւակները, խնամել իւր ընտանիքն, բարեգործութիւն ընել իր ընկերոջը, բարի և տարբինի օրինակ հանդիսանալ հասարակութեան։

Ուսոի առանց երկարելու խօսքս, կսկսիմ այն կէտերն յառաջ բերել որ մարդս իւր ծերութեան հասակին հետ կկարօտի, և առանց անոնց անկարելի է թէ այնքան ապրիլ և թէ ապրիլ այն խաղաղութեամբ՝ որ շատ թանկագին է։

Ա. Օրերութեան մէջ մարմնոյն բնական տաքութիւնը քիչնալուն, պէտք է որ կարելի եղածին չափ զանի պահուի և միանգամայն արտաքին պատճառներով զանի աւելցուի։ Ինչպէս են մարմինը տաք պահող զգեստներ, յարմար անկողին, արիւնը տաքցնող կերա-

կուրներ և այլն : Այս թէ որ կարելի է աւելի տաք կլիմայի մէջ անցնիլ. ահա տուներ են ծերութեան տաճն կենաց տևողութիւնը չհամառօտող կամ երբ կարող ամենամեծ պարագայներն :

Բ. Օրերի մը կերածը ըլլալու է դիւրամարս , աւելի հեղուկ , քան թէ կարծր . քիչ քանակութեամբ աւելի մնուդ պարունակող, և արիւնն աւելի տաքցնող կերակուրներ : Պատուական գինին ղանակ թէ կանուցանէ և թէ կը ժոլցնէ առանց նոցա արիւնը գլուխ ռելու . « Գինին ծերո-ւթեան կաղին է » կըսէ Աղաղջաբան մը :

Գ. Նաև բարեխառն տաքութիւն ունեցող բաղանիքներն շատ յարմար միջոց մի են բնական տաքութիւ՛ը աւելցնելու , ամեն աւտակ արտաշնչութիւնք , մանաւանդ մորթինը , դիւրացնելու և հեռաւաբար մղմնոյն ամեն մէկ մասերը կակղացնելու :

Դ. Արմինը ակարացնող այն ամեն պատճառներէն ամենայն զգուշութեամբ հեռու կենալու է , ինչպէս արիւն , մաքրազական և լուծիչ դեղեր առնելէ , չափէ դուրս քրտնելէ , սկսյ զուարճութիւններէ ևայլն : Ասոնք են գլխաւորապէս ծերի մը կենաց տևողութիւնը կարճատող ամենամեծ պատճառներն :

Ե. Քանի որ մարդս կծերանայ , այնքան աւելի պէտք է իւր ամեն տեսակ գործերը կանոնաւորել , ինչպէս որչափ ժամերու մէջ աշխատիլ , ուտել , խմել , գնանալ ևայլն . անանկ որ մէկզմէկու յաջորդեն առանց խանգարման :

Զ. Պէտք է նաև ղանազան կրթութիւններ ընել , բայց և այնպէս ամենայն զգուշութեամբ , ինչպէս կատարել պտոյտ մարմինը չփել : Արմինը չփելու համար անուշահոտ և զօրացուցիչ նիւթեր գործածելու է , մարմինը կակուղ և փափուկ պահելու համար : Հեռու կենալու է նաև թէ ֆիզիկական և թէ մտքի սաստիկ յուզմունքներէն , որոնք այս հատակին մէջ Տիրոջ առաջին պատճառներն կրնան սեպուիլ և են :

Է. Վերջացնեմ խօսքս ըսելով թէ , բարեգործութիւն , զուարճալի և մեղմ աշխատութիւնք ծերոց կեանքն կաւելցնեն . իսկ ընդհակառակն կիրք և նախանձ զանի կհամառօտեն և շատ շուտ ծերութիւնը կգայանեն . առաքինի է այն ծերը որ խոհեմ և քաղցր բնաւորութեան տէր է , զի այս երկու յատկութիւններն ոչ թէ ծերոց միայն կենաց տևողութիւնը մեծապէս կօգնեն այլ նաև ընտանեկան երջանկութիւնը կաւելցնեն , յիշելով անցեալն քաղցր յիշատակը , յուսալով ապագային երջանկութիւնը :

Օգտակար է նաև ծերոց համար , ազգ և երիտասարդական ընկերութեանց մէջ գտնուիլն . ծերոց առողջութեանը մեծապէս կօգնեն նոցա ամեն զուարճութիւնները , զի անոնք մով ոչ թէ միայն քաղցր ժամանակ մը կանցընեն այլ նաև կերիտասարդացնեն զծեր մարդն . յոյսը մանաւանդ անոնց օրերը կքաղցրացնեն :

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Խօսակցութիւն Ը.

1. Ձիւն ըլլալուն պատճառը ի՞նչ է . —

—. Ամպոց մէջ գտնուած ջրե կաթիլներուն կարծրանալովը ձիւն յառաջ կուգայ , այսինքն ամպերու ջրին հեղուկ վիճակը կարծր վիճակն առնելով , բայց և այնպէս երբոր օրն հանդարտ , օդը պարզ և օդոյն տաքութեան աստիճանը զրօյէն վար իջնայ :

(Այս — ղեմպլաի մէջ երկու տարի առաջ մէկ քանի ձկնորս ձմեռը փոքրիկ խրճիթի մը մէջ ժամանակ կանցնեն առանց դուրս ելլելու եւ պատուհան բանալու. բայց երբոր օր մը փոքրիկ պատուհան մը կբանան, գուբոի պաղ օդը ներս մանելով, անհեթակին օդին մէջ գտնուած չոգիները անմիջապէս ձիւնի կլոխուին եւ խրճիթին տախտակամածը կձերմկնայ):

2. — Ինչ պատճառաւ է որ ձիւնը դնդակի ձեւով կուգայ:

— Որովհետեւ օդին հանդարտութիւնը քարձր սահմաններուն մէջ գտնուող սառուցեալ փոքրիկ մասունքներն միաւորուելով օդ պարունակող դնդակներ յառաջ կբերեն:

3. Ինչո՞ւ համար միեւնոյն ձմեռը ձիւն կուգայ:

— Պատճառը այդչն յայտնի է, որովհետեւ ձիւնը իրենէ պակաս յառաջ եկած մասին ճակ եւ այն ալ միեւնոյն եղանակին մէջ կրնայ ըլլալ եւ մանաւանդ որ ձիւնը իր վիճակը պահելու համար պէտք է որ հողը պաղ ըլլայ:

4. Ինչ տեսակ ձիւններ ունի ձիւնը:

— Ձիւնը մէկ քանի տեսակ յատկութիւններ ունի. առաջին. ձմեռ եղանակին մէջ երկիրս տաք կպահէ եւ հետեւաբար բարեբեր կընէ. երկրորդ ամառուան սաստիկ տաքութիւնը կզսպէ, եւ անոնց վերայէն անցնող հովերը պաղեցնելով:

5. Ինչպէս կրնաս մէկինել թէ ձիւնը ձմեռ եղանակիս մէջ երկիրս տաք կպահէ:

— Այսպէս որ ձիւնը իր բնութեամբ տաքութիւն ընդունելու յատկութիւն չունեցող մարմնոց կարգէն ըլլալով եւ մանաւանդ թէ երբոր քանի մը աստիճան հողը կրտոցէ, օդին սառը տիկ պաղութիւնը զսպել սառեցնելու չափ չկրնար ազդել, անանկ որ հողէն դուրս եղող օդին տաքութիւնը չատ վար կմնայ եւ միանգամայն երկիրս մէջն տաքութեան տարբերութիւնը բանտարկուած պէս ըլլալով եւ ոչ մէկ փոքրիկ փոխանակութեան ենթակայ կըլլայ:

6. — Ինչպէս կատարուածնես որ ձիւնը տաքութիւն չընդունող մարմնոց դասէն է:

— Այս հետեւեալ երկու մեծ պատճառներով, առաջին ինչպէս որ վերը ըսինք թէ ձիւնի դնդակներուն փոքր մասունքներուն մէջ օդ կպարունակէ. եւ արդէն մեր նախորդ խօսակցութեանց մէջ օդին այս տեսակ յատկութեանցը վերայ խօսած ըլլալուս, հարկ չեմ տեսնար հոս կրկնել, այլ սա միայնակ կյիշեմ որ օդնալ տաքութիւն ընդունելու յատկութիւն չունեցող մարմնոց դասէն է. երկրորդ պատճառ ձերմակ գոյն ունեցող մարմիններուն բնականաբար արեգակին ճառագայթները յետս կդարձնեն եւ ահա այն պատճառաւ է որ ձմեռ ատեն սեւագոյն ըզգեստներով մարմիններս կդոցնենք, եւ ընդհակառակն ամառ ատեն ձերմակ լաթեր կհագնինք միեւնոյն պատճառաւ:

7. — Ինչո՞ւ համար ձիւն եղած ձմեռը երկիրս բարեբեր կըլլայ եւ հետեւաբար երկրագործք կուրախանան:

— Այսպէս զի այնպիսի մարմիններ կպարունակէ, ինչպէս ածխային թթու եւ ուրիշ երկու քիմիական աղեր, որոնք մեծապէս կօգնեն անոնց աճմանը եւ երբոր ձիւնը հալել կսկսի անմիջապէս հողին մէջ կթափանցեն:

8. — Ձիւնի դնդակներուն ձեւը մի եւ նոյն է:

— Այ, զանազան ձեւ կրնան առնուլ, բայց ընդհանրապէս վեցանկիւնի եւ քառանկիւնի ձեւով են:

9. — Հապա կարմիր ձիւն ինչպէս կըլլայ պատճառն ինչ է:

— Երկրագնդիս զանազան սահմաններուն մէջ գտնուած կարմիր ձեան պատճառը, կարգէ դուրս փոքրիկ կարմիր տունկի գոյնէն յառաջ կուգայ,

որուն անունն է Ռ–ռէթ Նէվլէս. երբեմն ալ Տիլօփնա Ռօզէօլա կոչուած կարմրագոյն որդերէն և այլն:

10.— Ընելի՞ր կիշնայ կարմիր ձիւնը:

—. Վկաւորապէս Ամէդ — Պէռնարտի լեռան վերայ, ուր վերայիշեալ պատճառներն կգտնուին:

11.— Երբոր ձիւնը երկրիս խիստ մօտէն ձևանայ, ինչ ձև կունենայ:

—. Այն ժամանակը աւելի փոշիի նման կ՚ինէ:

12.— Ինչու ձիւն եկած ժամանակը այնքան պաղ կըլլայ. և ընդհակառակն շատ ցուրտ կըլլայ երբոր հալիլ սկսի:

—. Որովհետև կարծր մարմին մը, ինչպէս ձիւնը, հալելու համար, իր ուժականին համեմատ ասքուԹեան մը կկարօտի, և ահա ձիւնն ալ հալելու համար իրեն պէտք եղած ասքուԹիւնը օդէն առնելով, նորին ասքուԹեան ստիճանը ահագին կերպով կիսփսխի և ըրկէն շատ վար կիջնայ:

ԽօսակցուԹիւն Թ.

1.— Ինչ կհասկնաս փոքրիկ կարկուտ ըսելով:

— Փոքրիկ կարկուտը տասի փոքրիկ գնդակներ են:

2.— Ինչպէ՞ս յառաջ կուգայ:

—. Ամպի մը խիստ բարակ անձրևի կաթիլները աւելի պաղ ամպի մը միջէն անցնելով: Ըրկէն յայտնի է ԹԷ ամպերը օդոյն մէջ իրարու վերայ դիզուած էն ըստ կարգի իրենց ասքուԹեան ստիճանին, անանկ որ աւելի ասքերն վարի կողմն և պաղերնալ ստոնց վերայ: Ասոնց կընայ ըլլալ որ հանկարծ հովի մը պատճառաւ ամպոց այս կանոնաւոր շարքը փոխուի և հեռուստբար աւելի պաղ ամպը ասք ամպին վերի կողմը գտնուելուս աեղ հակառակ կողմն կգտնուի և այն պատճառաւ յառաջ եկած անձրևը պաղ ամպոց միջէն անցնելով անմիջապէս կտաւի, և վերայիշեալ սոյն փոքրիկ կարկուտն ձևն կառնայ:

3.— Ընելի՞ր եղանակաց մէջ կըտեսնուի:

—. Վկաւորապէս ձմեռը և մանաւանդ ստստիկ հով եղած ատեն:

4.— Կարկուտ ըսելով ինչ պիտի իմանանք:

—. Վերի ըսած փոքրիկ կարկուտներն աւելի պաղ օդի մը միջէն անցնելով, անոր մէջ գտնուած շոգիները կսեպտացնելով իրենց քանակուԹիւնը կմեծնայ և որնոր պարզապէս կարկուտ կկոչուի: Ասոր կարկուտ ըսելով պիտի իմանանք վերի փոքրիկ կարկուտը և աւելի ստուգեալ ջուրի շոգի:

5.— Տարուան ո՞ր եղանակին և օրուան ո՞ր ժամուն մէջ յաճախ կտեսնուին:

—. Ընդհանրապէս ամառ և աշնան եղանակներուն մէջ և ցորեկը փոխարիկ եղած ատեն կամ երբոր օդոյն մէջ էլեկտրական զօրուԹիւնը չափէ դուրս կտեսնուի:

6.— Ինչու՞ համար ընդհանրապէս կարկուտը ամառ եղանակին կուգայ:

—. Ա. Որովհետև ասքերը ասքուԹիւն ունեցող ամպերն մէկէն ի մէկ իրար կխառնուին, և Բ. ամառը վասն զի օդը աւելի շոգի կպարունակէ. ուր մէջոցին փոքրիկ կարկուտը մեծնալուն աւելի մեծ պատճառ կունենայ:

7.— Ու ինչ պատճառաւ կարկուտը միևնոյն ցորեկ ատեն կուգայ և աւելի շատ տաք օրերն:

—. Որովհետև արեգակին և հորիզոնական աստղայիններուն տաքցուցիչ զօրուԹիւնը ամպերուն բնական և կանոնաւոր շարքը խիտխիտ առանց պատճառ ունենալու, անանկ որ աւելի պաղ ամպերն աւելի տաք ամպոց վերայ կը պտտին:

8.— Էլեկտրական զօրուԹեան ներ-

կայուԹիւնը կարկուտի ծնունդ տալուն ի՞նչ օգուտ ունի։

— Գոնեպէս վերի բոլոր պատճառին համար, և աւելի ևս ամպոց մէջ գտնուած շոգիները կարծրացնելով։

9. — Ի՞նչպէս կրնայ մէկինել այն կրթեալ դուրս մեծուԹիւն ունեցող կարկուտներուն ծնունդը։

— Սա հետևեալ երեք պատճառներով։ Ա. աւելի ջուր մէկէն իմիկ տառելով, Բ. փոքրիկ կարկուտը պաղ տանէն անցած ժամանակը աւելի շոգի տառեցնելով, և Գ. հալին փչելուն պատճառաւ փոքրիկ կարկուտները տնպոց մէջ բաւական ժամանակ անցնելով։ Վերջապէս կրնայ ըլլալ որ մէկ քանի փոքրիկ կարկուտներ միաւորելով կարգէ դուրս մեծուԹիւն ունեցող կարկուտի մը ծնունդ տան։

— 1802 մայիս 8ին Հունգարիայի մէջ եկած կարկուտն հետևեալ մեծուԹիւնն ունեցած էր, ինչպէս երևելի բնագէտ մը, մէկ քառակուսի մեԹրը տրածուԹեամբ և 7ը տասնամեԹրանոց ուԹեամբ։

10. — Հալին և կարկուտին մէջ եղած յարաբերուԹիւնները որոնք են։

— Երբոր կարկուտը հովէն առաջ ծնունդ իրենց ծնունդ տուող ամպին պիտի կառաջնորդի, կամ հալին հետ կընկերանայ կամ անոր կյաջորդէ երբոր հովը պաղ և սաստիկ ըլլայ։

11. — Կարկուտին եկած տաեն ընկերացած ձայնը ինչպէս կրնաս մէկինել։

— Կարկուտներուն իրար զարնուելէն. օդին մէջէն սաստիկ զօրու Թեամբ անցնելէն և հովերուն հակառակ զօրուԹեանը դէմ դնելէն։

12. — Երկրագնդիս աւելի որ սահմաններուն մէջ կարկուտ կտեսնայ։

— Հնդեւի տաք երկիրներու մէջ։

13. — Ընձրև, կարկուտ, ձիւն, տառ. այս չորս մթնոլորտային բաղադրուԹեան հիմն ինչ է։

— Իրաւ է որ այս չորս մթնոլորտը աւ երևոյԹս իրարմէ կտարբերին ԹէՀալին, ԹէկակաԹեան և Թէձիւնի Թեան կողմանէ, բայց և այնպէս ամենուն ալ հիմն ջուրէ, ինչպէս որ մինչև հիմայ յառաջ բերած խօսակցուԹիւններէս կհասկցուի. կմնայ միայն տաքը. որպ վերայ խօսելին յաջորդ ԹերԹիս կմտածեմ դասերնիս կատարեալ ընելու համար։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ԵրաժշտուԹեան ճաշակը Հայոց մէջ տարածելու և տղոց երգեր հրատարակելու նպատակներ յառաջ բերելու նպատակներ Պոլսոյ Հայկական հանգեսը կանոնաւոր կերպիւ և տարուկնները ժամանակին հանելու նպատակաւ Ազգիս մէջ «Երաժշտական ԸնկերուԹիւն» մը կազմուեցաւ։

Այդ ընկերուԹեան անդամ դրուիլ ուզողը պէտք է Պոլսոյ Հայկականի բաժանորդ դրուի, որուն վճռամատոյց գինն է 60 ղուրուշ, և պիտի հրատարակուի քառածալ և մեծ դիջրով ամիսն անգամ մի։

Այժեալ ընկերուԹեան հիմնադիր ժողովին անդամներն են,

Պրիգոր էֆէնտի Աղաթոն
Պրիգոր էֆէնտի Օտեան
Պրիգոր աղա Խուրուճեան
Ռուբիկ աղա Պէյլերճեան
Սարտիրոս աղա Միւհէնտսեան
Յակոբ էֆէնտի Բէօչէեան
Յակոբ աղա Պուրունտուզեան
ՅարուԹիւն աղա Փափազեան
Յովհաննես աղա Կէվկէեան
Յովակիմ աղա Նէվրուզեան
Նահապետ էֆէնտի Ռուսինեան
Պօղոս էֆէնտի Բէօչէեան
Սերովբէ աղա Թոզուորեան
Փիլիպպոս աղա Կէվկէեան

Վերոյիշեալ Ազգասէր անձինքը ընկերութիւնը իր նպատակին հասցնելու և անոր յառաջադիմութեանը հսկելու պաշտօնը իրենց վրայ առած են։

Բաժանորդաց տրուելիք անդորրագիրները, Գանձապետի պաշտօնը վարող Փափազեան Ա. Յարութիւն աղային ստորագրութեամբը վաւերացեալ պիտի ըլլան։

Ընկերութիւնը յանձնաժողով մ'ալ ունի որուն պաշտօնն է Բնակարանի մէջ հրատարակուելիք երգոց ընտրութեան ու քննութեանը հսկել և որուն անդամներն են հետեւեալ ուժանակեան անձինքը։

Պ. Թորգոմ Նազարեան
„ Մատթէոս Մամուրեան
„ Մկրտիչ Պէշկիթաշլեան
„ Յակոբ Ոսկանեան
„ Սրապ Հէքիմեան
„ Մուրատ փափազեան

Իսկ Բնակարանի Երաժշտական մասին հեղինակներն են Պ. Տիգրան Չուխաճեան և Պ. Գաբրիէլ Երանեան։

Դուրսերէն բաժանորդ դրուիլ ուզողները Ազգային լսագրատեսայ մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ։

Կծանուցուի Երգոյ հասարակութեան որ յետ այսօրիկ Ազգ– Վաստրական Մասագրոյն գործակալութիւնը Վանայ Վարագայ Ս. Նշան վանուց միաբաններէն Տոսպեցի Երժանայարգ Հ. Գևոնդ վարդապետը պիտի վարէ, որ այժմ քարոզիչ է Գալաթիոյ Սուրբ Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն։ Այս առթիւ կմնգրուի Երգոց բաժանորդներէն, որ երբ յիշեալ վարդապետին կողմէն անդորրագիրը իրենց ներկայացուի բաժանորդագինը շուտով վճարելու հնորհն ընեն, ըստորում դինը շատ աժան և այս ատակն ալ Վարագայ վանքին պարտուցը սահմանեալ ըլլալով, անտարակոյս եմք որ ամեն մարդ իւր բաժանորդագինը առաջին անդամ խնդրելուն չկրնար զայն վճարելու ի պայծառութիւն նոյն Ս. վանքին և յառաջադիմութիւն Ազգին։

Այս առթիւ կաւելցնեմ նաև որ խմբագրոյ այսպիսի ծանր պաշտօն մը գոնէ թեթեւցնելու համար ընթերցասէր Ազգայնոց կմնայ իրենց բաժանորդագինը վճարելու չյապաղել, որով լրագրատեաք ալ քաղցր յորդոր մը գըտնելով հետեւաբար ուպարանի և այլ եւ այլ ծախուց ծանրութիւն մուծելու տեղի չտնենալով կարենան իրենց օրագիրները օրին և աւելի կանոնաւոր կերպիւ հրատարակելու։

Անծարդոյ, Ն. Երամեանի սըպարանէն ելած դրքերը որ մինչև յարդ Գալճըղար խանի մէջ փարիզու գրատունը կը ծախուէր, այժմ գրատունը նոյն տեղէն փոխադրած ըլլալով կը ծանուցանէ Երգոց հասարակութեան՝ որ նոյն դրքերէն գնել ուզողը, կընայ Չուխաճի խանի փողոցը թիւ 4 փարիզու գրատունէն առնել։

ՐՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒ 6· ՄԱՐՏ 15·

ԱՋԳԱՅԻՆ

1· Նամակ մը։
2· Դահլիճապրեթիան Պ· Գաբրիէլին Չաիրտառճեանի։

ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

3· Հետազօտութիւնք ի վերայ կենտրական զօրութեան և ի վերայ տահմանի կենաց։ (Շարունակութիւն տես Թ– 4· 5· և 6։)
4· Ծերութիւն և նորա վերաբերեալ խնամքներք։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

5· Ընտանեական խօսակցութիւնք։ — Խօսակցութիւն Ը·
6· Ծանուցմունք։

ՕՐԱԳՐԻՆ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԸ

1· ԿՈՒԼԿՈՒԼ անուն այս Հանդէսը հիմնուած հիմայ տասն երկու տարի հետզհետէ հրատարակութ։
2· Տարեկան գինը կանխիկ 100 զուրուշ է։
3· Դուրս խրկուելիք օրագրներուն ճամբուն ծախքը առնողին վրայ է։
4· Սորագրութեան տեղերն են՝

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ· Հանդիսոյս գործակալութեան տեղին է Մահմուտ Բաշային վերի ծայրը Գալաթասրայ խանը գրան մէջև սենեակը Թիւ· 4։
Աղթիամուսպոլիս· Թարոս տպա Ջամճեանհեսեան։
Սամսուն· Խոչատուր տպա Սալըճեան։
Պրուսա· Կիւմիւշ օղլու Մահտեսի Դանիէլ տպա։